

Commentariorum ac disputationum, in tertiam partem divi Thomae tomi quinque

Accvratam Qvæstionvm D. Thomæ, Ab LXXXIV. Vsqve ad finem: &
Disputationum de virtute Pœnitentiæ, De Clauibus, De Sacramentis
Pœnitentiæ, & Extremæ Vnctionis, De Purgatorio, Suffragiis & Indulgentiis,
expositionem complectens : Accesserunt Indices quinque: ... Postremus

Suárez, Francisco

[Köln], 1616

Sectio 2. Sitnè impœnitentia speciale peccatum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-93815](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-93815)

sed etiam certissima est damnatio, si de peccatis commisisis penitentiam non agat: ergo etiam ex vi huius precepti charitatis ad penitentiam agendam obligatur.

SECTIO II.

Utrum impoenitentia sit speciale peccatum ab aliis separabile.

Prima difficultas

Quoniam peccatum precepto opponitur, & opposita inter se comparata melius cognoscuntur ideo tractanda est hoc loco duplex difficultas, quae circa peccatum impoenitentiae insurgit. Prior est, quia ex resolutione data, & ex multiplici obligatione ad penitentendum, quam explicauimus, sequitur, omissionem penitentiae tempore debito, esse speciale peccatum, quia est contra speciale preceptum. Consequens est contra D. Thomam 2. 2. qu. 14. artic. 1. ad 3. ubi exponens Augustinum dicentem, peccatum in Spiritum sanctum esse finalem impoenitentiam, dicit, huiusmodi impoenitentiam finalem non esse speciale peccatum. Quod si hoc verum est de impoenitentia in fine vite, a fortiori habebit locum in omnia alia impoenitentia, quocumque tempore habeatur. Indicat autem D. Tho. rationem, quia impoenitentia est circumstantia generalis, quae cuiusque peccato adiungi potest; talis autem circumstantia non dat speciale malitiam, nisi sit specialiter intenta, ut in superioribus etiam dictum est: Ergo. Confirmatur, quia alias sequitur processus in infinitum: nam si impoenitentia de primo peccato est secundum peccatum, impoenitentia de hoc secundo erit tertium, & de tertio erit quartum, & sic in infinitum.

D. Thom.

Secunda difficultas

Alteri difficultas est, nam si impoenitentia est speciale peccatum, non erit vnum, sed tripliciter peccatum, iuxta tres obligationes penitendi supra declaratas. Sequela patet, quia tres illae obligationes sunt diuersarum rationum, scilicet iustitiae ad Deum, & charitatis Dei & sui ipsius, & non est maior ratio cur transgressio vnius constituat speciale peccatum, quam alterius. Consequens autem per se videtur absurdum, alias homo nunquam posset mori in peccato mortali, quin quatuor ad minimum peccatorum mortalium reatum habeat, scilicet: illius, qui commisit, & tripliciter impoenitentiae. Imo ulterius sequitur, quoties homo peccat mortaliter, quatuor peccata committere, vnum pertinens ad specialem materiam, verbi gratia furti, aut homicidii, & c. aliud iniustitiae contra Deum, nam si iniustitia erga Deum obligat ad satisfaciendum illi pro iniuria illata, a fortiori obligat semper, & pro semper ad non inferendam illi iniuriam; tertium erit contra charitatem Dei, ob similem rationem: nam si charitas Dei obligat ad procurandam Dei amicitiam iam amissam, a fortiori obligabit ad non amittendam illam: quartum erit contra charitatem propriam eadem proportionem: nam si tenemur ex propria charitate facere quod in nobis est ad recuperandam gratiam amissam: ergo multo magis ad non amittendam illam, neque nos spiritualiter occidendam: ergo, si ad multiplicanda peccata impoenitentiae sufficit haec multiplex obligatio, sufficit ad multiplicandas malitias in cuiuslibet peccati commissione.

3 Assertio primogenitaliter affirmans.

Nihilominus dicendum est, impoenitentiam esse posse speciale peccatum: hoc enim manifeste sequitur ex resolutione praecedentis sectionis: nam si preceptum penitendi speciale est: violatio eius esse poterit peculiare peccatum: nam habet propriae deordinationem. Et ita in hac generali assertionem omnes auctores citandi conueniunt. Difficultas vero est, quis modus voluntatis, seu voluntarii necessarius sit ad hoc speciale peccatum; aliquod enim volunta-

rium necessarium esse, manifestum est, quia peccatum aut voluntarium est, aut peccatum non est, ut ex sententia Augustini vulgatum est apud Theologos. Quocirca, si contingat aliquem omittere penitentiam tempore mortis, aut quocumque alio tempore debito, & omissionem illam nullo modo voluntariam esse nec directam, nec indirectam, tunc certum est illam impoenitentiam non esse speciale peccatum; quia non est voluntaria transgressio precepti penitendi. Potest autem hoc contingere in hac omissione sicut in aliis, ex inuincibili ignorantia, naturali obliuione, vel inconsideratione, aut alia simili impotentia. Tunc ergo erit impoenitentia materialis (ut sic dicam) potius quam formalis: ut ergo formalis sit, aliquod voluntarium necessarium est.

4 Duplex impoenitentia motus.

Duobus autem modis potest omisio aliqua voluntaria esse; primo, directe per expressum actum ac propositum voluntatis, habens pro obiecto ipsam omissionem precepto contrariam, qualis in praesenti materia est non penitere tempore debito. Velle enim non penitere, seu nolle penitere pro eo tempore, pro quo nondum preceptum penitendae obligat, non est propria impoenitentia, quae sit specialis culpa, quia non est transgressio precepti, quia illud non pro semper obligat, ut infra latius videbimus. Opponet ergo, ut ex parte obiecti voluntas feratur in omissionem penitentiae pro eo tempore, pro quo eius preceptum obligat. Dico autem, ex parte obiecti, quia ex parte actus voluntatis non est id semper necessarium: nam si quis nunc velit non penitere tempore mortis, iam peccat peccato impoenitentiae, saltem secundum affectum, ut constat in proposito omittendi missam, vel in quacumque alia omissione. Ratio autem est, quia preceptum affirmatiuum licet non obliget pro semper ad exercendum actum precepti, obligat tamen ad non habendum affectum sibi repugnantem, & quoad hoc habet vim precepti negatiui. Alio modo contingit omissionem esse voluntariam solum indirecte, seu interpretatiue, quando scilicet ex negligentia culpabili actus omittitur tempore debito; vel ex ignorantia vincibili, vel ex certitudine, sine voluntate quidem directa omittendi, cum voluntate tamen agendi, vel retinendi aliquid incompossibile precepto.

5 Secunda assertio affirmans de proposito penitentiae.

De primo ergo modo voluntatis certum est, impoenitentiam illo modo voluntariam esse speciale peccatum, vel in affectu tantum, si sit in solo proposito ante illud tempus, pro quo obligat preceptum penitentiae, vel etiam in effectu, seu quasi opere consummato, si visque ad tempus obligationis duret. Hoc docuit expresse D. Thomas in 2. 2. d. quaest. 14. artic. 2. ubi dicit, impoenitentiam prout numeratur inter species peccati in Spiritum sanctum, non dicere solam permanentiam in peccato: sed propositum non penitendum: in 2. d. 43. significat vnicuique modum committendi hoc peccatum speciale, esse per formale propositum, de quo postea videbimus quoad partem exclusiuam. In hac etiam assertionem omnes Theologi conueniunt, & conuincitur ratione supra facta: nam transgressio specialis precepti est speciale peccatum: ergo tunc maxime erit, quando transgressio illa directe voluntaria est. Item, propositum illud est specialis actus tendens in obiectum habens specialem malitiam: ergo est speciale peccatum. Tandem, illa voluntas habet malitiam moralem, & per se non habet aliam, nisi malitiam impoenitentiae: nam qui est fornicatus & postea non vult penitere, non habet nouam malitiam fornicationis, sed impoenitentiae tantum: unde per iurum, & fornicarium, si penitere nolit, peccatum eiusdem speciei committit, etiam si peccata, in quibus permanent, sint speciei diuersae: est ergo talis impoenitentia speciale peccatum.

6 Tertia assertio addu-

De alio autem modo voluntarii nonnulla dubitatio est propter D. Thomae testimonium supra addu-

serio affir-
mans eia
de quocun-
que volun-
taria im-
penitentia

adductam. Nihilominus dicendum secundum est, im-
penitentiam illo modo voluntariam, addere spe-
cialem malitiam, & in hoc sensu esse speciale pecca-
tum. Probatur, quia in omni alia omissione specia-
lis præcepti illud voluntarium sufficit ad specialem
malitiam contrahendam, & hic nulla est ratio faci-
endi exceptionem, vt constabit respondendo ad
rationes in oppositum. Item, quia rationes factæ in
superiori assertionem, hic possunt cum proportione
applicari: quia negari non potest quin sit culpabile,
ac moraliter malum, omittere penitentiam eo tẽ-
pore, quo præcepta est, voluntariè dicto modo; illa
autem malitia moraliter non est alterius rationis à
malitia omissionis directè volita, nec potest cogita-
ri alia species, in qua constituitur. Vnde etiam hæc
malitia est eiusdem rationis in eo, qui non agit peni-
tentiam periurii v. g. & in eo, qui non agit peni-
tentiam adulterii cum eodem modo voluntarii in-
directè: ergo signum est tale voluntarium sufficere
ad hanc specialem malitiam.

7
Satis p-
ri-
ori diffi-
cili-
tati.

Prima ex-
positio D. Thomæ

Sed quid ad D. Thomæ? Tribus modis exponi potest. Primus est, vt non loquatur de speciali peccato in quacunque specie malitiæ, sed de peccato speciali in Spiritum sanctum iuxta subiectam materiam, de qua ibi tractabat. Retulerat enim ibi sententiam Augustini, dicentis, impenitentiam esse peccatum, seu blasphemiam in Spiritum sanctum, & in eo sensu dicit, impenitentiam non accipi ab Augustino pro speciali peccato, sed prout esse potest generalis circumstantia cuiuscunque peccati, nam Augustinus loquitur de impenitentia prout dicit solam permanentiam in peccato vsque ad mortem, vt ibidem in art. 2. idem D. Thomæ exposuit. Iuxta quam interpretationem propositum non penitendi non solum est speciale peccatum, quia est contra speciale præceptum penitendi, sed etiam quia est speciali modo contra Spiritum sanctum, ommissio autè penitentiæ, etiam si sit ex negligentia, & indirecta voluntate, non est speciali modo contra Spiritum sanctum, etiam si sit alia speciale peccatum in suo ordine, quatenus est contra speciale præceptum.

8
Rati-
o.

Veruntamen hæc expositio mihi non videtur iuxta mentem D. Thomæ, & in se continet difficilem doctrinam. Nam si propositum non penitendi est specialiter contra Spiritum sanctum, interrogo, an hoc intelligatur de omni directo proposito nõ penitendi, vel de aliquo speciali, quod ex peculiari motu, vel contemptu Spiritus sancti habeatur. Multis enim placet hoc secundum, quia sine contemptu non committitur speciale peccatum contra Spiritum sanctum: potest autem haberi propositum non penitendi sine contemptu. Nihilominus tamen hæc pars videtur contra D. Thomam, tum quia simpliciter dicit, impenitentiam prout importat propositum non penitendi, numerari inter species peccati contra Spiritum sanctum. Vnde sentit in tali proposito semper includi insufficientem cõtemptum Spiritui sancto repugnantem, quia dum eius gratia, & remissio directè refutatur, ipse Spiritus sanctus contemnitur. Tum etiam, quia D. Thomæ tantum duplicem impenitentiam distinguit, vnã per propositum non penitendi, alteram sine illo: quæ distinctio insufficientis esset, si propositum non penitendi quoddam esset cum contemptu contra Spiritum sanctum, aliud sine illo. Adde, in aliis speciebus peccati contra Spiritum sanctum, quas ibi numerat, vt sunt desperatio, præsumptio, &c. non distingui, an committantur ex contemptu, necne, sed eo ipso, quod talia peccata sunt, censetur includere sufficientem contemptum: ergo idem est in præsentem. Eo vel maximè, quod difficillimum est exponere quale debeat esse illud propositum, vel ex quo motiuo, vel quidnam sit ille contemptus, qui vltra directam voluntatem non penitendi necessarius dicitur, vt illud propositum sit speciali modo contra Spiritum

A sanctum. Si autè mẽbrum aliud eligatur, & omne propositum non penitendi tempore debito dicatur habere specialem malitiam contra Spiritum sanctum, quã non habet impenitentia indirecte voluntaria, primum explicare oportet, quãnam sit illa specialis malitia, distincta à malitia omissionis penitentiæ, aut contra quam virtutem, vel cõtra quod speciale præceptum sit. Deinde oportet rationem reddere, cur illa malitia cõtrahatur per voluntarium directum, & non per indirectum: neutrum autem vt opinor, potest sufficienti ratione explicari.

Est ergo secunda expositio, D. Thomam in priori loco cum negat, impenitentiam esse speciale peccatum, loqui de impenitentia materiali, quæ nullum voluntarium includit, sed solam permanentiam in peccato mortali vsque ad mortem. Cum autem dicit, hanc permanentiam esse posse circumstantiam cuiuscunque peccati non loquitur de circumstantia mortali, quæ auget peccati malitiam, sed de conditione, vel accidente cuiuscunque rei, prout duratio rei in suo esse dicitur accidens eius. Cum vero D. Thomæ in posteriori loco dicit, propositum non penitendi esse speciem peccati contra Spiritum sanctum, intelligendus est iuxta hanc expositionem non tantum de proposito formali, & directo, sed etiam de virtuali, & indirecto: nam hæc duæ voluntates moraliter æquivalent in ordine ad moralem malitiam, neque hic potest assignari specialis ratio, ob quã per directam voluntatẽ fiat specialis iniuria Spiritui S. & non per omissionem indirecte voluntariam: nam licet voluntarium directum, ceteris paribus, augeat malitiam, non tamen est simpliciter necessarium ad speciem eius, & alias sicut directum propositum non penitendi potest oriri, vel ex prauo habitu, vel ex nimia malitia & contemptu: ita etiam ipsa ommissio vtcumque voluntariè exercita, vt sic dicam, potest ex eisdem causis oriri, & è cõuerso, sicut ommissio potest esse ex quadam accidia, vel passione, aut inconsideratione, vel ignorantia, aut errore: ita etiam propositum non penitendi potest easdem radices, seu vocationes habere: cur ergo non sufficiet voluntas indirecta, vt tale peccatum sit contra Spiritum sanctum, si directa sufficit? Atque hanc expositionem significat Cano loco citato, sectione præcedenti. Soto autem, & Vega ibidem citati etiam intellexerunt, D. Thomam in priori loco, cum negat impenitentiam esse speciale peccatum, loqui de impenitentia quæ non addat, neque augeat malitiam: sed non existimant illam esse huiusmodi, eo quod voluntaria non sit: sed quia sit carentia penitentiæ non per modum priuationis, sed per modum negationis tantum, id est, quia solum est pro eo tempore, pro quo nondum præceptum penitentiæ obligat, nam de hac impenitentia putant D. Thomam loqui. Sed in hoc manifestè errant, quia D. Thomæ loquitur de impenitentia finali, de qua etiam agit Augustinus: manifestum est autem talem impenitentiam includere tempus aliquod, pro quo obligat præceptum penitentiæ: nam includit tempus mortis, pro quo maximè illud præceptum obligat. Igitur priori modo declarato sumenda est hæc expositio, estque valde probabilis, & satis consentanea verbis, & intentioni D. Thomæ.

Duplex tamen difficultas circa illam occurrit. Prior est, quomodo impenitentia materialis tantum & omnino inuoluntaria potuerit ab Augustino appellari peccatum contra Spiritum sanctum, cum talis impenitentia nullam malitiam habeat. Secunda est, quomodo voluntarium indirectum sufficiat ad constituendam propriam speciem peccati contra Spiritum sanctum, iuxta aliam interpretationem, seu acceptionem illius peccati: nam ad illas species requiritur contemptus, vt D. Thomæ ait; contemptus autem non includitur in voluntario tantum indirecto, quod porius est per negli-

9
Secunda ex-
positio D.
Thomæ.

10
1. Difficul-
tas.

2. Difficul-
tas.

negligentiam vel passionem. Ad priorem difficultatem responderi potest, Augustinum non vocare peccatum contra Spiritum sanctum ipsam negationem penitentiam, sed peccatum illud, cui talis negatio adiungitur: quia licet ex hac negatione non augetur eius malitia proprie, & intensiue, augetur quasi extensiue quoad durationem, ratione cuius irremissibile fit, si vsque ad mortem perueniat. Ad alteram partem respondetur, sicut peccatum illud est voluntarium, ita includere contemptum virtuale, quod sufficit quando ipsum peccatum ex sua specie tale est, vt remoueat aliquid eorum, per quæ potest homo ab electione peccati impediri, vt in articulo secundo eiusdem q. D. Th. explicauit. Quod si alicui hæc non satisfaciant, potest tertiam expositionem adhibere.

Responsio
ad primam.

Ad secundam.

11
Tertia ex
positio D.
Thom.

Tertia igitur expositio fit, D. Thom. solum numerare inter species peccati contra Spiritum sanctum illam impenitentiam, quæ est per directum propositum non penitendi, quia non solum requirit ad illam denominationem peccati contra Spiritum sanctum talem speciem malitiæ, sed etiam tale modum contrahendi illam. E contrariò verò impenitentiam culpabilem per voluntarium indirectum, quæ ab August. in alio sensu appellatur peccatum contra Spiritum sanctum, non vocari à D. Th. speciale peccatum, sed circumstantiam aliorum. De hac vero circumstantia non tractauit ibi D. Tho. an conferat nouam malitiam, necne: neque, si addit malitiam, an illa sit specialis, seu in noua specie: nam hæc nihil referebant ad rem, de qua ibi tractabat. Nos autem dicendum credimus, addere speciale malitiam quia addit voluntariam omissionem speciali præcepto repugnantem, vt in superioribus definitum est. Vt autem hoc non appareat contrarium illi modo loquendi D. Thomæ, est ulterius considerandum, quando vnum peccatum habet plures circumstantias addentes malitias specie diuersas, non vocari à D. Thoma plura peccata, sed vnum, quod ex obiecto est vnus speciei: habet tamen plures circumstantias. In hoc ergo sensu intelligendum est in presenti, permanentiam in peccato vsque ad mortem, etiam si peccaminosa sit, non esse speciale peccatum, sed circumstantiam peccati seculo formali proposito non penitendi, quia videlicet nõ per se committitur, sed vt circumstantia alterius peccati, quamuis, supposita circumstantia temporis necessarij ad penitendum, illi addat speciale malitiam.

12
Corollarium
primum.

Corollarium
secundum.

Corollarium
tertium.

Vnde etiam fit, hanc malitiam non esse specie diuersam ab ea, quæ est in proposito non penitendi, quia voluntarium directum vel indirectum nõ variat speciem peccati (vt ex 1. & 2. suppono) si in obiecto & ratione malitiæ sit sufficiens conuenientia, vt est in presenti: neque etiam repugnat malitiam eiusdem speciei in vno peccato directa voluntate commisso esse primariam, in alio esse accidentariam. Rursum hinc fit, impenitentiam, quæ dicitur esse peccatum contra Spiritum sanctum speciali modo, & illam, quæ dicitur esse circumstantia moralis peccati, non differre specie quoad malitiam moralem, sed solum in modo & perfectione voluntarij, ratione cuius includit contemptum bonitatis propter materiam in qua talis voluntas versatur, nam per eam directè abiicit medium necessarium ad sanctificationem, quæ Spiritui sancto appropriatur. Tandem intelligitur non repugnare, quod de penitentia sit datum speciale præceptum, & quod nihilominus impenitentia peccaminosa, sæpè sit circumstantia alterius peccati in sensu explicato: nam etiam circumstantia addens speciale malitiam, requirit speciale præceptum: scilicet quæ est, quod propositum non penitendi sit quasi per se speciale peccatum, nõ hoc etiam exigit speciale præceptum. Eo vel maxime, quod etiam ipsa omisio penitentiam, sub alia

consideratione, & loquendi ratione, dici potest speciale peccatum, vel præcisè considerando illam in ratione omissionis, vel considerando in peccato id, quod est formale, scilicet malitiam.

Neque contra hanc vltimam interpretationem & doctrinam habet vim ratio superius tacta: falsum est enim, circumstantiam permanentem in peccato, eo etiam tempore pro quo eius penitentia præcipitur, esse circumstantiam generalem, quia non est per se nec necessario coniuncta cum omni peccato, vt per se constat. Imò, loquendo de peccato actuali, respectu cuius considerantur circumstantiæ generales vel speciales, hæc neutro modo est circumstantia eius, per se loquendo, quia non occurrit eo tempore quo tale peccatum committitur: non enim pro eodem tempore, in quo homo peccat, tenetur eiusdem peccati penitentiam agere: propria autem circumstantia peccati actualis debet simul eodem tempore occurrere, alioquin non posset esse accidens eius. Si vero sit sermo de habituali peccato, sic permanentia in illo est generaliter quædam conditio vel accidens eius, tamen quod hæc duret etiam tempore, prohibito, seu pro quo penitentia præcepta est, hoc nõ est generale, sed accidentarium omnino, & speciale dicens deordinationem. Et ideo, licet talis circumstantia tantum indirectè volita sit, dat speciale malitiam. Male vero hinc infertur in confirmatione processus in infinitum, quia impenitentia plurimum peccatorum non est multiplex, sed vna: & ideo, licet aliquis quando est impenitens vnus peccati, verbi gratia, furti, sit etiam impenitens ipsius peccati impenitentiam, nõ propterea multiplicatur peccatum, quia tatum est vna omisio vnus actus præcepti. Dices, saltem impenitentia de pluribus peccatis, grauior est: ergo saltem cum proportionem inferri poterit augmentum in infinitum? Respondetur etiam si in aliis peccatis fortasse id verum sit, in peccato impenitentiam non habere locum illud augmentum respectu sui ipsius, quia intrinsecè repugnat habere penitentiam talis peccati illo eodem tempore, nam essentialis eius malitia consistit in omissione penitentiam. Et ideo non potest ex illo eodem capite addi illi grauitas accidentalis.

13
Solutio
alia ratio.
nec.

Obiect.

Enodatur.

Secundæ principali difficultati satisficit.

Atque ex his (vt ad difficultatem posteriorem respondeamus) infertur primo, aliquando posse contingere, vt aliquis homo in vno tantum peccato moriatur sine speciali peccato impenitentiam, nimirum si nec voluntatem directam habuerit non penitendi: neque etiam indirectam, vt si morte præueniatur prius quam de penitentia agenda cogitare possit. Extra hunc vero casum verum est neminem mori in peccato mortali, quin peccatum impenitentiam, seu malitiam eius (quod perinde est) priori peccato adiungat, & propter hoc etiam puniatur, iuxta illud Hierem. 8. Nullus est qui agat penitentiam super peccato suo, non sunt confusi, erubescere nescierunt: idcirco cadent inter corruentes, dicit Dominus: vt ibi exponit Hieronymus. Neque hoc est vllum inconueniens, sed maxime consentaneum diuinæ iustitiæ.

14

Hierem.

Secundo infertur, non esse necessarium, vt peccatum impenitentiam semper includat triplicem malitiam, contra triplicem obligationem supra declaratam. Hoc facile patet, in primis quando hoc peccatum sit per modum omissionis absque directo proposito: quia illo omisso non est peccatum, nisi pro eo tempore, pro quo vtget præceptum penitentiam. Non est autem necesse vt illæ tres obligationes semper eodè tempore concurrant: nam pro aliquo tempore obligare potest ratio iustitiæ, pro quo sola ratio charitatis per se non obligaret: & tunc omisio illa habebit tatum specificam malitiam virtute penitentiam.

15

niten-

nitentia contraria: contra charitatem autem Dei, A vel sui solum erit eo generali modo, quo cetera peccata sunt contra charitatem. At verò, si contingat illas tres obligationes simul & pro eodem tempore concurrere, vt maxime videtur contingere in articulo mortis; non cenſeo inconueniens admittere tunc impoenitentiam habere triplicem illam malitiam, nam includit tres circumſtantias diuerſarum rationum, & contra diuerſa præcepta propria & ſpecifica, & per ſe ac ſigillatim obligantia. Atq; hinc etiã conſtat quid dicendum ſit quando impoenitentia eſt per propoſitum formale non penitenti: nam inſpiciendum eſt pro quo tempore velit quis non penitere; nam ſi illud tempus ſit pro quo obligat ſola ratio iuſtitia, vt fortaſſe nunc eſt tempus quadrageſimæ, illa voluntas tantum habebit vnã ſpeciem malitiæ. Si vero tempus illud eſſet pro quo concurrerent & vrgerent omnes illæ obligationes, tunc concedo voluntatem illam habituram tres malitias, ex quibus illa, quæ eſt contra iuſtitiam, videtur magis propria, & intrinſeca, aliæ verò magis accidentariæ & intrinſeca.

18 Tertio colligitur, quid dicendum ſit ad inconueniens illatum de commiſſione cuiuſcuſque peccati mortalis, quod nimirum præter malitiam propriam habeat ſemper tres malitias contra tres alias obligationes. Dicendum eſt enim, quoad malitiam iniuſtitia, ſeu iniuriæ diuinæ: verum eſſe eam propriè ac formaliter includi in quolibet peccato mortali, & apud me conuincit argumentum factum, quia ſi lex iuſtitia reſpectu Dei obligat ad ſatisfaciendum, ſupponit iniuriam factam: ergo multò magis obligaret vt non fieret: hæc autem lex ſpecialis eſt, & eiufdem virtutis: ergo violatio eius inferit ſpecielem malitiam. Nec reſert quòd hæc circumſtantia generalis ſit omnis peccati mortalis, quia nõ eſt generalis tanquam illi addita, ſed tanquam conſtituens in eſſe peccati mortalis vt ſic: nam obiectum creatum per ſe non ſufficit ad peccatum mortale perficiendum. Denique hæc eadem eſt malitia auerſionis, à qua peccatum mortale habet ſpecialè gratuitatem ſuam. Quoad malitiam vero contrariam charitati Dei, dicendum eſt, per ſe loquendo ac regulariter, illam non eſſe in quolibet peccato mortali formaliter, & ſpecificè diſtinctam à priori malitia iniuriæ diuinæ, ſed ſolum eſſe generalem circumſtantiam in cluſam in omni peccato. Si vero contingeret hominem peccare mortaliter eo tẽpore, quo aliud eſt ex ſpeciali titulo, & obligatione charitatis Dei tenebatur Deum ſuper omnia diligere, tunc verum eſt peccatum illud ex circumſtantia temporis habere ſpecielem malitiam contra charitatem Dei: quia illa circumſtantia nõ eſt generalis, ſed valde ſpecialis & habet propriam ac ſpecificam deformitatem. Et ita ſeruat eadem proportio cum doctrina data de peccato impoenitentia; vt facile ex dictis patet.

17 Adde verò, eos, qui negant ſpeciale præceptum penitentia ad iuſtitiam pertinens, & admittunt illud ex ſola Dei charitate, ſi conſequenter loquantur, conſeſſuros eſſe, in quolibet peccato mortali includi ſpecielem malitiam contra charitatem Dei, quia tunc illa malitia eſſet, quæ primò conſtitueret peccatum mortale, vt ſic: & alia ratio facta de ratione iniuſtitia, tunc haberet locum in charitate Dei, quia tunc prima obligatio ad Deum eſſet ipſius charitatis. Nunc autem non ita eſt: & ideo non eſt ſimilis ratio: quia, cum interuenit ſpecialis obligatio iuſtitia, charitas per ſe & immediatè non obligat ad non faciendam iniuſtitiam, ſed ſolum tanquam generaliter, vel virtualiter mouens alias virtutes: quanquam in aliquo ſpeciali caſu & tempore ipſa etiam inferat ſuam ſpecielem obligationem.

Denique eadem proportione dicendum eſt de malitia contra charitatem propriam: nam per ſe etiam, ac regulariter non quoties homo mortaliter peccat, committit ſpecielem malitiam contra charitatem propriam, ſed tantum generali quadam ratione. At vero ſi in illo ſpeciali tempore pro quo obligat hominem præceptum charitatis propria ad prouidendum animæ ſuæ, & cauendum periculum æternæ mortis, ipſe de nouo mortaliter peccaret, ex circumſtantia talis temporis haberet peccatum illud ſpecielem malitiam, quia illa iam non eſt generalis circumſtantia, ſed ſpecialis, addens peculiarem malitiam. Et ideo dixi dupliciter poſſe contrahi ſpecielem malitiam ex generali circumſtantia, ſcilicet vt directa intentione agendo contra illam, vel eam violando in illo ſpeciali tempore, pro quo inducit propriam obligationem, quia iam tunc non ſumitur vt generalis, ſed vt ſpecialis circumſtantia: atque hoc modo doctrina data ſemper & in omnibus cum eadem proportione verà exiſtit.

Dices, cur ratio charitatis propria non obligat hominem ſemper & pro ſemper ſpeciali obligatione vt non ſe occidat ſpiritualiter, vt priuet gratia, ſicut obligat aliquando ad reparandam illam? Reſpondetur, quia non ſemper eſt homini æquè neceſſarium eſſe in gratia, neq; æquè periculofum cadere ab illa. Vnde, ſicut ex vi charitatis propria non obligatur homo, qui eſt in peccato, ad agendam ſtatim penitentiam, & deſerendum illum ſtatim, ſed ſolum quando vel extrema, vel grauis neceſſitas ita vrget, vt damnum fiat moraliter irreparabile: ita etiam ex hoc præciſo titulo charitatis propria non inducit ſemper, & omni tempore ſpecielem obligationem non peccandi, vel non amittendi gratia, ita vt eo titulo incurratur ſpecialis malitia, ſed tunc ſolum, quando ratio, & tempus ſpecialis neceſſitatis occurrit.

SECTIO III.

Vtrum præceptum penitentia naturale ſit, vel poſitiuum.

Certum eſt, ac per ſe notum præceptum hoc diuinum eſſe: nam antiquius eſt omni humano, imò hominum voluntas præuenit, ipſumque etiam Adam obligauit. Denique per nullam humanã poteſtatè, auferri, vel diſpenſari poteſt. Difficultas ergo eſt, an ſit diuinum naturale: an verò ſit poſitiuum, & ex libera Dei voluntate ortum. Quod enim prioris generis ſit, videtur probari, quia ante legem ſcriptam nulla fuerunt præcepta diuina poſitiua, propter quod tempus illud dicitur fuiſſe legis naturæ, in quo tempore etiam hoc exiſtit præceptum. Itẽ quia præcepta iuſtitia, & charitatis naturalia ſunt proportionatè, id eſt, præcepta iuſtitia, moralis, & humanæ, & amicitia etiã, ſeu beneuolentiæ cõnaturalis homini, vt ſic, cõnaturales ſunt etiam reſpectu humanæ naturæ per ſe, ac nudè ſumptæ: præcepta autem iuſtitia, ac charitatis in ſylax, ac diuinæ cõnaturalia ſunt homini, vt eleuatio per gratiam ad finem ſupernaturalem. Præceptum autè hoc penitentia per ſe, ac primario eſt præceptum cuiuſdã iuſtitia in ſylax, quæ natura ſua obligat ad reſarciendã iniuriam Deo factam: eſt ergo præceptum illi cõnaturale. Idemque argumentum cum proportione fieri poteſt de charitate. Atque eadem ratione, etiam ſi homo fuiſſet cõditus in puris naturalibus, & in eò ſtatu peccaret mortaliter, obligaretur, per ſe loquendo, ad ſe conuertendum in DEVM, eique ſatisfaciendum, vt poſſet: tunc autem præceptum illud non eſſe poſitiuum diuinum, quia illè ſtatus in puris naturalib; nõ requirit hæc præcepta: fuiſſet

18 Obiectio.

Solutio.

Obiectio.

Solutio.

Penitentia præceptum diuinum eſt.

Opinio aſſerens poenitentiam eſſe de iure natura.